

שולחן ערוך	ליקוטי מוהר"ן	משנה ברורה	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוהר"ן	יום לחדש	יום
ה.ו.	קסו-קסז	תורה	לו	ד:	ב'	שבת
ז.ח.	קסו-קסז	יז.	לח	ה.	ג'	א
ט.י.	קעא-קעב	יז:	לט	ה:	ד'	ב
יא.יב.	קעא-קעב	יח.	מ	ו.	ה'	ג
יג.יד.	קעא-קעב	יח:	מא	ו:	ו'	ד
טו.טז.	קעא-קעב	יט.	מב	ז.	ז'	ה
יז.יח.	קעא-קעב	תורה	מג	ז:	ח'	ו

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

371 | פרשת במדבר | ב' סיון תשפ"ד

דבר המערכת

ארבעים ותשע ימי השתקקות רצונות וכיסופים, שעות על גבי שעות של התרפקות על דודנו אוהבנו שברוב אהבתו נתן לנו את תורתו, והוא מבקש להנחילנו מחדש ביום הגדול את הכוחות המחודשים לקיום התורה. כמה געגועים ייחולים ציפייה והמתנה נשפכו לזכות להגיע ליום הזה, כמה התעוררות של אהבה ורצון זרמו מלבבות בני ישראל ל'ההוא יומא'. והנה היום הגדול הגיע, משוש דודים אהבת ריעים, מתכוננים ברטט קודש לקריאת עשרת הדברות, ספר התורה כבר נפתח, הכל מוכן ומזומן, ושוב הפסקה ארוכה; מתחילים לשורר של שיר חשק. וכבר אמר רבינו הקדוש (שחות הר"ן רנ"ו) **"מי שיודע מעלת השיר של אקדמות עם הניגון שלו כמו שרגילין העולם לזמר אותו בניגון הידוע, הוא דבר נפלא וחיידוש גדול מאד!** ואמר, שאקדמות הוא שיר של חשק".

ללמדך, שהזכייה לתורה וקיומה, תלוי אך ורק בחשק ורצון. עד הרגע האחרון מרבים ומוסיפים חשק על חשק ורצון על רצון, כי הוא הכלי האמיתי לקיום כל התורה. ההשתקקות והכיסופים הם 'קודות הכסף' - הכיסופים, והם שגורמים לכל אותיות ודברי התורה להתנענע ולקום לתחיה לקיימם בפועל (ראה ליקוטי מוהר"ן ח"א לא). זוהי בעצם עצת ההתבודדות, כי "עיקר התבודדות והשיחה צריך להיות בהתחזקות רצונות טובים להשם יתברך, ויסלק מחשבתו מכל הבלי העולם ויבטל רצונו אליו יתברך, וכל מי שזוכה להתחזק בזה להיות רצונו חזק תמיד אל האמת ולא ירדה את הרצון הטוב אפילו אם יעבור עליו מה, יודע את סוף כל סוף יהיה אחריתו טוב" (השתפכות הנפש, ע).

אין קבלת עול תורה' נאה יותר, ואין עסק לקיום התורה מופלא, יותר מאשר ההתחדשות בעצת ההתבודדות אשר בחורי ישיבתנו בבי"ש זכו לה, בהתאספם בשבוע העבר יחד עם המשפיעים שליט"א לכינוס מפואר ומרומם לחיזוק והדרכה וקבלות טובות לקיום עצה זו, כאיש אחד בלב אחד בקביעות מידי יום, להתחדש בעצת קיום התורה, שתהיה בעז"ה כלי שנזכה לקיימה בכל לב ונפש בשמחה ובטוב לבב כל הימים. כה יתן ה' וכה יוסיף!

העורכים

משה קבל תורה מסיני

יניח את המעט שביכולתו להתעלות ולשוב, ויאחז בכך בכל כוחו. **זוהי גם כן 'קבלה על העתיד', לקבל על עצמו לסבול את הבזיון של ההמתנה במקום השפל והנמוך, ולסבול את שפיכות הדמים של הריחוק, ולעמוד שם לחטוף את מעט התשובה שביכולתו לשוב.**

רבינו הקדוש מלמדנו שם שהתנאי לתשובה הוא שיהא מוכן לוותר על כבודו. מי שרוצה להיות מכובד בעסק התשובה לא יוכל להתקיים שם. בדרך התשובה אמור השב לעבור הרבה מצבים מביישים, כאשר הוא כל כך רוצה לשוב ואומרים לו 'המתן' ואין לאל ידו למלאות רצונותיו הטובים. ורק מי שמוכן לעבור כל זאת ולהמשיך לייחל ולחטוף את המעט שביכולתו לשוב, הוא זה שיזכה לבסוף לתשובה.

התורה ניתנה לנו מסיני, ללמדנו שהתנאי לקבלתה היא השפלות, וכדברי רבי נתן (לייקוטי הלכות, העושה שליח לגבות חובו ה-טו): **"משה קבל תורה מסיני דייקא, כי סיני הוא בחינת ענווה ושפלות, כמו שאמרו חז"ל שבשביל זה נתנה התורה בהר סיני מפני שהוא הר נמוך, להורות שאי אפשר לזכות לקבלת התורה כי אם על ידי ענווה ושפלות כמו משה רבנו ע"ה", ו"במעמד הר סיני, אז המשיך משה השפלות שלו בכל אחד ואחד מישראל" (לקו"מ, ח"ב עב), כך גם פרשתנו 'במדבר' המקדימה תמיד לחג השבועות רומזת על נתינת התורה במדבר דוקא שענינו ענוה, וכדברי רבינו הקדוש שם (לקו"מ ח"א ו): "מידה הטובה של ענווה, שאדם משים עצמו כמדבר לדוש שהכל דשין עליו".**

ענווה זו אינה רק היפך חיפוש הכבוד וההתפארות בהצלחותיו, אלא גם סבילת השפלות וקבלת עול להסכים לעבוד את ה' בהוספת פסיעה קטנה וחוט השערה נוסף בדרך התשובה, על אף שהכל כל כך לא מושלם עדיין.

וכדבריו הבודעים של רבי נתן (שם תר"מ ג-ג): **"בעל תשובה מחויב להיות מרוצה לשוב אפילו אם לא יזכה רק למדרגה קטנה מאד, כי עיקר התשובה הוא לב נשבר, ומאחר שאדם יודע שפגם כל כך הוא מחויב להיות מרוצה שיעשה מה שיעשה בשביל ה' יתברך אף על שלא יזכה כי אם למדרגה הפחותה מאד ואם לא יזכה על ידי כל עבודתו כי אם למעט ענשו בגיהנם קצת גם כן כדאי לבלות כל ימיו בעבודת ה' בשביל זה לבד".**
המשך בעמוד ד'

הוא לא אוהב לחשוב מדי הרבה על חג השבועות הקרב ובא, אין לו כח לתלות תקוות גדולות מדי בכוחו של יום החמישים, נפשו שבעה כבר מהתלהבות של צפיה להשתנות לגמרי ומהנפילה שלאחריה לתוך המציאות הקודרת והנושנת. נח לו להסיח דעת. אולי יתעורר בעיצומו של יום בתפילה בכח או בעבודה אחרת, אבל מבלי לעורר רצונות קבלות והחלטות חזקות על העתיד...

"שלוש רגלים, הם ימי דין, ימי תשובה" (ליקוטי מוהר"ן ח"א, ל-ז), עולה עליהם חג השבועות שהוא שורש לכל ימי התשובה, וכדברי רבינו הקדוש (שם ח"ב ע"ג): **"מ"ט ימי הספירה, הם כנגד מ"ט שערי תשובה, וביום החמישים, אז הוא בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו כביכול, בחינת שער החמישים".** משער זה נמשכים כל מ"ט שערי התשובה (ראה ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה-מ).

אחד מעיקרי התשובה הוא ה'קבלה על העתיד' (ראה רמב"ם הל' תשובה ב-ב). בהכרח שהשב יקבל קבלות והחלטות על העתיד, על אף שקם ונפל עשרות פעמים. גם ישראל עמדו בעת קבלת התורה סמוך ונראה לעתות שפלותם במצרים, וכל זכיתם היתה במה שהשליכו שכלם וחכמתם על מהות כוחם ויכולתם, וקיבלו עליהם את קיום התורה באמירת 'עשה ונשמע', והיא שעמדה להם להיטהר משם ואילך.

חג השבועות הלא נקרא בתורה "יום הביכורים", ורבי נתן (ליקוטי הלכות ביצים ה-ג) מבאר את מהות הביכורים כך: **"עיקר בריאת העולם היה בשביל התחדשות שהיא בחינת ביכורים, בחינת ראשית, כי זה עיקר תיקון העולמות, שיתחיל האדם בכל פעם מראשית כאילו היום הוא ראשית התחלתו, שאפילו אם עבר האדם על כל התורה כולה אלפים פעמים רח"ל אף על פי כן אין שום יאוש בעולם כלל וצריך להתחיל בכל פעם מחדש".** כך, שהקבלה על העתיד מוכרחת ביום הביכורים עצמו, מבלי להתפעל כלל מהעבר המר.

אבל כמדומה שיש כאן נקודה נוספת שיש לתת עליה את הדעת; רבינו הקדוש מרחיב (בלקו"מ ח"א ס"ו) שהניגש לתשובה צריך שיהיו בידו שני בקיאויות: מצד אחד עליו לרצות לשאוף לייחל לשלימות התשובה, אבל בד בבד עליו להסכים לבבו שאם לא תעלה בידו השלימות לא

פניני אור

אמרות טהורות מרביה"ק ותלמידיו

נהגו אנ"ש בַּשְּׁבוּעוֹת לומר ולזמר את הַזְמַר "אֲתָה נִגְלִית" הַפְּתוּב בַּתְּפִלַּת מוֹסֵף שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, בְּגוֹנֵי הַיָּדוּעַ הַמְּדַבֵּר מִשְׁבַּח קְבֵלַת הַתּוֹרָה וּמַעֲמַד הַר סִינַי. וְהָיוּ מוֹסִיפִים עוֹד לומר ולזמר אֶת הַפִּיּוֹט וְהַתְּפִלָּה הַמּוּבָאֵת בְּשַׁעֲרֵי-צִיּוֹן (בַּתְּפִלוֹת לַיּוֹם הַשַּׁבָּת) "בְּרוּךְ שִׁמְךָ" בְּשִׁמְיִי שְׁמִי קָדֹם, בְּאוֹתוֹ נִגּוֹן הַנֶּלֶךְ. (שיח שרפי קודש)

תגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"נ 7:05 - נין החמה 5:31 - מוזיק"ש 8:08
צאת השבת 8:19 - צאה"ש לר"ת 8:57

אורה של 'אקדמות'!

אקדמות מילין, ושריות שותא. אולא
שקילנא, הרמן ורשותא.

בשבוע הבעל"ט, ביום חג השבועות, נזכה לקרוא לפני קריאת התורה את ה"אקדמות".

בתחילה נספר בקצרה מי הוא מחברו של שיר זה:

הפיוט 'אקדמות' חיברו רבי מאיר ברבי יצחק שהיה חזן בעיר וורמייזא, היא העיר שחי בה רש"י. וכמסופר, למד רש"י תורה מפיו של הפייטן הזה. וכן היו קרובים קרבת משפחה זה לזה.

בנו של המחבר נהרג על קידוש השם במסעי הצלב של שנת תתנ"ו, ואף הוא קידש שם שמים בויכוח עם הכמרים שכפו עליו. בויכוח זה פיתוהו הכמרים ושדלוהו לעזוב דתו ולקבל דתם. אף הוא השיב להם אמרים כאיוולתם ולעג להם, ובקול מלא עוז ובטחה סיפר להם מגבורות הבורא ומאהבתו את ישראל וממעלת התורה, והשכר הטוב הצפון למקימה.

לא ארכו ימיו של המחבר הקדוש אחרי הויכוח, כי גועגוע ומת מיד אחרי כן. ובמותו, השאיר אחריו ברכה. הפיוט 'אקדמות' שבשב הבורא, שבשב התורה ובשב ישראל מקבליה - בלשון הארמית. ונתקבל פיוט זה בהרבה תפוצות ישראל לאמרו לפני קריאת התורה בחג השבועות, בעניימה מיוחדת מלאה שגב הוד ונצחון.

רבינו הקדוש שיבח מאד שיר זה, וכך מובא בשיחותיו הקדושות:

"שיבח את אקדמות מאד מאד, ואמר: שישאל מחמת שהם משוקעים ורגילים כל כך בטוב, על כן אין מרגישין כל כך את שבח מעלת גדולת השבח הקדוש הזה של אקדמות שאומרים בשבועות. ואמר: מי שידוע מעלת השיר של אקדמות עם הניגון שלו כמו שרגילין העולם לזמר אותו בניגון הידוע, הוא דבר נפלא וחדוש גדול מאד. והתחיל לומר קצת איזה תיבות מאקדמות עם הניגון ואמר שאקדמות הוא שיר של חשק" (שיחות הר"ן, רנו).

ואכן, אנשי שלומנו אומרים את ה'אקדמות' בהתעוררות נפלאה פיסקא-פיסקא. ואין נוהגים כבשאר מקומות שהחזן אומר פיסקא אחת והציבור אומר את הפיסקא שלאחריה, אלא גם הקהל אומרים כל פיסקא ופיסקא בלי דילוג.

וכך מסופר:

"בעת אמירת ה'אקדמות' היתה התעוררות נפלאה וגדולה לאין שיעור, ורבים מאנ"ש היו שהזילו נכחל דמעות, לרוב ההתעוררות וההשתוקקות" (שי"ש ד, ד, ט).

וביזמנו מספר רבי שמואל הורוויץ זצ"ל על ה'אקדמות' ששמע באומן, בהיותו שם בחג השבועות, וכתב: **"ומי יוכל לשער התפילות של שבועות, ובפרט 'אקדמות' עם ניגון של התעוררות בלי שיעור"** (ימי שמואל, פרק רח). "והתנוצצות של שבועות יהיה נשאר לי הטעם כל ימי חיי, ובפרט האקדמות" (שם, פרק רט).

יהי רצון שנזכה לאמרו בהתעוררות הלב ובתשוקה עצומה, אמן.

מנו ועצרו!

ידי המנין נמשך תיקון הצמצומים כנזכר לעיל. ועל כן קורין קודם שבועות פרשת במדבר שמדבר ממנין בני ישראל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה מנו ועצרו. כי עיקר קדושת שבועות שהיא קבלת התורה, הוא על ידי זה כנזכר לעיל".

ב. ומה גם, שכל ענין קבלת התורה הוא לקבל את אור הצדיק המאיר לנו אור התורה הקדושה. וכדי להמשיך את רוח הצדיק, צריכים תלמידים רבים. "כי כל מה שמתרין בני ישראל הכשרים הנלווים אל הצדיק האמת, מקבלין יותר הרוח חיים, בחינת פי שנים, כי יש להם כח יותר לקבלו על ידי ריבוי הכלים הקדושים של כל אחד, אבל צריכין שיהיה ביניהם אהבה גדולה בחינת אהבת חברים". ולכן אנו קוראים זאת הקריאה, להתאחד יחד, למען נוכל להמשיך רוח הצדיק בחג השבועות (ליקוטי הלכות, הכשר כלים ד, מ).

ג. עיקר קבלת התורה, הוא שנקבל את ה"בקיאות", איך להחזיק תמיד מעמד, ולא לסגת אחור בעבודת ה'. כי רק כשאנו בקיאים בזה, יש לנו כח לקבל את התורה מחדש ולקיימה באמת.

ולכן קודם קבלת התורה אנו קוראים ממנין בני ישראל שכולם היו "יוצאי צבא" מלומדי מלחמה בעבודת ה'. ועל ידי הקריאה אנו ממשיכים עלינו קדושתם, קדושת ישישים ריבוא נשמות ישראל, ובכוחם אנו מקבלים את התורה ואת הבקיאות איך ללחוץ מלחמת ה' ללא הפוגה וללא חולשה (ליקוטי הלכות, ברכת הפירות ה, כ).

ד. היות שבחג השבועות כשאנו מקבלים את התורה, אנו מתעלים בדרגה מעל המלאכים, ומושלמים עליהם. לכן מקנאים בנו המלאכים, ויכולים להפיל אותנו מעבודת ה'. וכדי להנצל מהם, צריכים לאחוז בשרשי נשמות ישראל, ועל ידי זה ניצולים מהם (מבואר בליקוטי מוהר"ן תניינא סימן א'). ולכן, קודם חג השבועות אנו קוראים מענין מנין בני ישראל, ועל ידי זה אנו אווזים את עצמנו יחד בשרשי נשמות ישראל, וניצולים מקנאת המלאכים (ליקוטי הלכות, ערב ה, לא).

ה. ענין קבלת התורה הוא לברר על ידה את כח הדמיון שבאדם, ולזכות לאמונה שלימה. ונפשות ישראל וספירתם, הוא סוד "בירור המדמה". ולכן אנו קוראים פרשה זו לפני שבועות, כדי להמשיך עלינו "בירור המדמה", שנזכה לקבל את התורה שעל ידה יתברר כח הדמיון שבתוכנו, ונזכה לאמונה שלימה (ליקוטי הלכות, ברכת הריח ד, כד).

ועתה, אחר שזכית להתוודע לרזין אלו, אל תתן לשבת פרשת "במדבר" לחמוק מתחת ירך, רק תתבודד בו לפני ה', ושפוך שיחך על כל אלו הדברים, למען תזכה לקבל את התורה בחג השבועות כראוי, אמן.

פנינים מאירים וחדושים מזהירים מלוקטנים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע
מתוך רשימתו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפנינו לזכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת במדבר

קדושת חומש במדבר

חומש במדבר נקרא חומש הפקודים כמו שאמרו (יומא פח, ב) ובעשור שבחומש הפקודים. שקדושת חומש זה הוא ענין הפקודים. שכל אחד מחמשה חומשי תורה יש לו קדושה מיוחדת כמו שאמרו (בראשית רבה פ"ג) חמש פעמים אורה כנגד חמשה חומשי תורה. וקדושה מחומש זה, הוא מה שזכו על ידי הפקודים שכל אחד הזכיר שמו ושם אביו לפני הקדוש ברוך הוא ולפני משה וזוהי **זכו לנשמה חדשה** כמו שנאמר (במדבר א, יח) ויתילדו על משפחותם וכו', ואמרו בבראשית רבה (שם) שספר במדבר כנגד (בראשית א, ד) ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך שהוא מבדיל בין יוצאי מצרים לבאי הארץ. וכמו שנתבאר במקום אחר שהוא ענין תורה שבכתב ותורה שבעל פה שנאמר עליהם העם ההולכים בחשך ראו אור גדול.

פרי צדיק חלק ד' במדבר אות א ד"ה ובשבת דף ב

צדיקים כל זמן שגדולה מתוספת עליהם הם משפילין עצמן

האנשים האלה אשר נקבו בשמות (במדבר א, ז) בשמת חסר ו', מלמד שכל הצדיקים כל זמן שגדולה מתוספת עליהם הם משפילין את עצמן. (פיסקא זוטרתא בראשית)

אפרוח קטן ביום טוב

מאיךך יש לומר, דלפי מה שכתבו הפוסקים שנהגו בדורות האחרונים שלא לשחוט שום בהמה ביום טוב מחשש שמתמצא טריפה בבדיקת הריאה ונמצא ששחט שלא לצורך יום טוב, ועל כן היו נוהגים לשחוט רק עופות כיון שאינה צריכה בדיקה (סי' תצח מש"ב ססק"ג). ואם כן בזמנינו שמצוי הרבה טריפות בעופות, וגם עופות חייבים בבדיקת הריאה, תמצא טריפה לאחר השחיטה. ואם כן יש לומר דכיון שאין נוהגים לשחוט האפרוח ביום טוב חזרו דינו להיות כשבת שנחשב כמקצה מחמת גופו.

אכן מצינו ב**פוסקים** שהחומרות שנוהגים בהם בפסח ואינם מעיקר הדין אינם מוקצים, דבר שאינו אסור מעיקר הדין בהחלט אינו מהווה מוקצה (עי' חזו"א סי' מט ססק"ז וחק יעקב סי' תמו סק"ד). ואם כן יש לומר כיון דאיסור שחיטה ביום טוב היא רק חומרא, וגם לא הונגה כן מתחילה רק בבהמות, אין עוף נעשה מוקצה מחמת זה.

אמנם למעשה נראה שאפרוח ביום טוב הוא מוקצה, דכיון שהבעל-הבית הקצה מקום מיוחד לאפרוח בתוך כלוב לצורך משחק, הרי זה נחשב שאין העוף מוזמן בתוך הבית וגם לשיטת הרמ"א הוא מוקצה. וכענין זה כתב **השער הציון** (סי' תצז ס"ק כט) שמי שנותן דגים בתיבה לפרות ולרבות אף שלפעמים צד מהם לא חשוב הזנמה, כיון שלא הזמינם לצורך יום טוב. ומה שהזמין האפרוח לצורך משחק אינו מתיר (כמהר"ח הנ"ל ועי' ש"ח ס"ק קנח, גם הרבה פ"י החמירו כשיטת המחבר).

עשרת ימי תשובה

המטה אפרים (סי' תקפ"א סכ"ג) הביא שיש נוהגים שאין האבל מתפלל בעשרת ימי תשובה במשך כל היום, לפי שבימים אלו יש להרבות לעורר רחמים, ועל האבל מתוך מידת הדין ואיתרע מזלו, לכן אינו רואי שיהא הוא המבקש ומעורר רחמים בשביל הציבור (ועי' שו"ת ריב"ם שנייטור שם). ולמעשה כותב שכל מקום יחזיק במנהג שנהגו.

המנהג למעשה

למעשה המנהג כיום אצל כל האשכנזים שאין האבל מתפלל בשבת ויום טוב חול המועד וראש חודש בהלל. אבל בשאר הימים והתפלות תלוי במנהגים, כפי שרואים בדברי המשנה ברורה שהביא כמה מנהגים בזה לכאן ולכאן, ואצל רוב חצרות החסידים נהוג שבימים שאין אומרים למנוח אין מתפללים.

ושמעתי מהגה"ח רבי **אברהם יארבולום** שליט"א שקיבל מהר"ח רבי **לוי יצחק בינדר** ז"ל מנהג אנ"ש כן: בראש חודש אין מתפללים שלש תפלות, במנחה של ערב שבת וערב יום טוב אין מתפללים (וגם בערב פסח שהיה רבי לוי יצחק ז"ל מתפלל בכתל המערבי מוקדם היה מורה כן). בפורים קטן אין מתפללים ג' תפלות. אבל באסרו חג ל"ג בעומר תשעה באב וערב יום כיפור שחרית וערב פסח שחרית מתפללים.

יש להסתפק מה הדין במי שיש לו בבית אפרוח קטן לצורך משחק ילדים, האם זה מוקצה ביום טוב ואסור לטלטלו לצורך משחק, או שאין זה מוקצה ומותרים הילדים לשחק בו.

טעם הספק הוא כך: דהנה לגבי **שבת** נפסק שכל בעל-חי הוא מוקצה מחמת גופו, שמפני שאסור לשחוט בעל-חי בשבת הרי זה נחשב כאילו אינו ראוי לכלום, ואסור להזיזו ממקומו כמו אבנים ועצים שאינם ראויים לכלום (סי' שח סל"ט). ובשו"ת **מהר"ח אור זרוע** (סי' פ"א ופ"ב) הוסיף שגם אם ייחד הבעל-חי לצורך משחק אין זה נחשב ככלי הראוי לשימוש והוא עדיין מוקצה, וכתב בזה הלשון: "על העופות לא מלאני לבי להתיר דאין ללמוד היתר שימוש בעלי חיים, מהיתר כלים, ויש לאסור יותר בבעלי חיים, שאין משתמשים בבעלי חיים, ולא פלוג רבנו בבעלי חיים".

אמנם לגבי **יום טוב** נפסק שעוף שנמצא בבית אינו מוקצה, שהעוף ראוי לאכילה ומותר לשחוט ביום טוב (סי' תצז ס"ד). ונחלקו הפוסקים אם עופות שאינם עומדים לאכילה רק לגדל ביצים נחשבים כמוקצים או לא, לשיטת המחבר **בשולחן ערוך** (סי' תצח ס"ד) הרי זה מוקצה, ולשיטת הרמ"א (שם) אין זה מוקצה, כיון שעל כל פנים ראוי העוף לשחיטה (עי' שעה"צ סי' תצז ס"ק"ח ומש"ב סקט"ז). ולפי זה ניתן לומר שגם אפרוח קטן שעומד למשחק ולא לשחיטה דינו כעוף שעומד לגדל ביצים שאינו מוקצה לשיטת הרמ"א.

הדין מתוח עליו. אבל המשנה ברורה לפנינו פסק כדברי הפרי מגדים בשו"ת **מגידות** (סי' אב) ו**בנועם מגדים** (דף מג אות ה) שאבל מתפלל בימים שאומרים תחנון, ורק בימים שאין אומרים למנוח ואל ארץ אפים אינו מתפלל. ולטעם זה אין מתפללים גם במנחה של ערב שבת וערב יום טוב.

טעם הכנסת הגדולה

הכנסת הגדולה (סובאלסקי - ח"ד עמו 95) כתב שהוסד המנהג למען ידעו העם חובת היום ולא ישכחו להזכיר מעין המאורע, ולכן בכל יום שיש בה חובת הזכרה מעין המאורע אין אבל מתפלל, ולשיטתו אין מתפללים בראש חודש חנוכה ופורים בשחרית מנחה ומעריב, אבל בימים שאין הזכרה מעין המאורע רק שאין אומרים למנוח מתפלל.

טעם שהגיהנום שובת

שו"ת בנימין זאב (שם) הביא בשם יש אומרים שאין האבל מתפלל ואומר קדיש בשבתות ימים טובים וראשי חודשים לפי שהמתים נחים בהם ואם אומרים קדיש אנו מחשיבים אותם כרשעים, אבל למעשה סתר טעם זה שגם אם נחים באותם הימים מועיל להם הקדיש והתפלה. ומטעם זה פסק הרמ"א (שם) שאומרים קדיש יתום גם בשבת ויום טוב (בפס"ת אות א הביא טעם זה, והוא למותר).

ימים שאין האבל מתפלל בהם

לו להתפלל בשבת ויום טוב אם אפשר על ידי אחר.

פסק הרמ"א והאחרונים

הרמ"א (יר"ד שם) כותב: לא נהגו להתפלל בשבת ויום טוב אף על פי שאין איסור בדבר. ודייק בשו"ת **מאיר נתיבים** (סי' פ) מלשון הרמ"א שדעתו שאין איסור להתפלל אפילו בשבת ויום טוב, וגם אלו שנוהגים שאין האבל מתפלל אין בזה משום בל תטוש, ולכן כתב שמי שדרכו לעבור לפני התיבה עוד טרם שנעשה אבל אין למנוע מזה כלל ולכלל, דאפילו בעבודה בבית המקדש אין איסור לעבוד רק בשעת אנינות ולא יותר. ומסיים: 'ובפרט כי תבלין אחד יש לנו ושבת שמה הממתקת את הדין, ואין דנין בשבת לא למעלה ולא למטה, והמוחה בו מלהתפלל כאילו מוחה באדם מלעשות מצוה'. ע"כ. וכן פסק הב"ח (יר"ד סי' ספד) שאין איסור לש"ץ קבוע להתפלל בימי אבלו בשבת ויום טוב.

מאיךך, **במשנה ברורה** מבואר שאין זה רק מנהג שנהגו רק יש איסור בדבר, שכתב בלשון 'אין לאבל להתפלל', ונקט לשון 'אסור' ו'מותר'. וכן מוכח ממה שהביא בשם הגר"א **והפרי מגדים** שהיו מונעים את האבל מלהתפלל.

טעמים שאין האבל מתפלל

נאמרו כמה טעמים למה אין האבל מתפלל בימים מסויימים, ויש נפקא מינה ביניהם:

טעם המהיר"ל

המהיר"ל (סי' כב) **מהר"ם מינץ** (סי' מג) **והמגן אברהם** (סי' תקפ"א סק"ד) כתבו הטעם שמפני שהאבל שורה בדין וצער, אין ראוי שיהיה שליח ציבור בימים שיש ניגונים ושמחה. - ולפי טעם זה אין מתפללים רק בתפלה שיש בו שמחה, כמו בג' תפלות של שבת ויום טוב שהם תפלות מיוחדות של שמחה, הלל של ראש חודש. ועל זה מבוסס גם המנהגים שלא להתפלל התפלות של חול המועד מכיון שמזכירים את יום החג והולכים בבגדי שבת וניכר שהוא יום טוב, וכן שחרית של ראש חודש ששייך להלל, וכן יש נוהגים שלא להתפלל בליל ל"ג בעומר בארץ ישראל שהוא יום שירה ניגונים ושמחה (שיח יצחק סי' רל). אבל מנחה ומעריב של חנוכה ופורים וראש חודש מתפללים.

טעם הריב"ם שנייטור

שו"ת ריב"ם שנייטור (סי' מא) כותב הטעם, שאין זה כבוד לשבת ויום טוב שצריכים להרחיק בו כל חשש ורומז מאבלות ולכאורה טעם זה לא שייך רק בימי שמחה ממש כמו בשבת יום טוב וחול המועד שאין אבלות נוהג בהם, אבל ראש חודש וחנוכה מתפללים, אמנם בפורים שנוהגים שאין אבלות נוהג בהם אין מתפללים גם כן.

טעם הט"ז

הט"ז (סי' תרס ס"ק) כותב הטעם שמפני שמידת הדין מתוחה על האבל אינו ראוי וכבוד לציבור שיהיה הוא סרסור בשבילם. והט"ז כתב טעם זה לכל יום שאין אומרים בו תחנון, דכיון שהוא יומא דפגרא אין ראוי למנות ש"ץ שמידת

השבוע למדנו **במשנה ברורה** (ביה"ל סי' קלב) דין חובת האבל להתפלל לפני העמוד, ומקור הדברים הוא **בשולחן ערוך יורה דעה** (סי' שעו ס"ד) שכתב הרמ"א 'כשהבן מתפלל ומקדש ברבים פודה אביו ואמו מן הגיהנום, ומי שידוע להתפלל, יתפלל, ומועיל יותר מקדיש יתום'.

סתירה בדברי המשנה ברורה

ידוע שיש מנהגים שונים באיזה ימים בשנה אין האבל מתפלל לפני העמוד, וגם המשנה ברורה מביא כמה מנהגים שונים בזה, כדלהלן:

המשנה ברורה לפנינו כתב: 'האבל מתפלל לפני העמוד אפילו בימים שאין אומרים בהם תחנון, אבל בימים שאין אומרים בהם למנוח ואל ארץ אפים אין האבל מתפלל לפני העמוד, ומיהו בערב יום הכפורים נוהגים שאבל מתפלל לפני העמוד'. - לפי דבריו, אין האבל מתפלל בפורים גדול פורים קטן ערב פסח ותשעה באב הגם שאין אומרים בהם הלל כיון שאין אומרים בהם למנוח, ומשמע שאינו מתפלל כל הג' תפלות שחרית מנחה מעריב, פרט לערב יום כיפור שמתפלל שחרית לפי שהוא יום דין וסליחה.

אמנם במקומות אחרים פסק שהעיקר תלוי באמירת הלל. **בסימן תקפ"א** (סי' ק"ק) פסק שבחול המועד ראש חודש וחנוכה אין לאבל להתפלל הלל ומוסף, אבל בשחרית כן מותר להתפלל. ומביא שאמנם הגר"א לא היה מניח להאבל להתפלל אפילו שחרית בראש חודש. וכן סתם **בסימן תרפ"ג** (סי' ק"ק) שאין האבל מתפלל בראש חודש שחרית, שתפילת שחרית קשור להלל, אבל מנחה מעריב כן מופלל.

ובסימן תרע"א (סי' ק"ד) פסק גם כן שאין האבל מתפלל רק במקום שיש הלל, ולכן פסק שמתפלל מנחה מעריב בחנוכה. אמנם מסיים בשם הפרי מגדים שבחול המועד אין להתפלל גם מנחה ומעריב שהוא כמו יום טוב.

מחלוקת הראשונים

אם מתפלל בשבת

קודם שנברר שורש וטעם המנהגים בזה, נביא את מקור הדברים; יש מחלוקת בראשונים אם האבל מתפלל בשבת ויום טוב לפני העמוד; הרי **מקורביל** מבעלי התוספות כותב שיש להתפלל גם בשבת ויום טוב וזה לשונו: 'אין אחד הגיד לי שצוה לבניו שלאחר מותו אחר ז' ימי אבלות יתפלל עד שלשים יום חול ושבת, וכן צויתני את בני כשנפטרתי אמן, וכן שמעתי שאמר בעל הרוקח'. וכן העיד **המהיר"ל** (סי' קכח): 'הנהיגו כמה רבנים בגליל התחתון שהאבל מתפלל כל י"ב חודש כולל שבת ויום טוב'. ועל פי זה כתב **שו"ת בנימין זאב** (סימן קס"א) שאין להקפיד כלל מלהתפלל בשבתות ובימים טובים ובראשי חודשים, שגם התפלה באלו הימים מועיל לנפטר כמו בחול.

מאיךך מצינו גדולי אשכנז שהקפידו שלא יגש האבל לפני העמוד בשבת ויום טוב; **המהיר"ל** (שו"ת סי' לו וסימן קכח) כותב בשם **מהר"ם מרוטנברג** שנוהגים שאין האבל מתפלל כל י"ב חודש בשבת ויום טוב. וכן מובא בהגהות על ספר המנהגים **למהר"א טירנא** (במנהג של יו"ה אות קנח) בשם **מהר"ש** שאבל תוך שנתו אסור

ציון דוד המלך בהר ציון

ידוע שבני החבורה הקדושה של אנשי שלומנו בדור הקודם, ובראשם הצדיקים יראי ה' כמו הרה"צ ר' שמואל ספירא זצ"ל ועוד רבים וטובים, היו פוקדים תכופות את ציון דוד המלך ע"ה בכל עת ועונה בתפילות ותחנונים וקבעו שם מקום לתפילתם, ואף אני זכיתי להיות שם יחד עמהם בימי רחמים ותחנונים ובשאר ימות השנה.

והנה באופן כללי ידוע שישנה מעלה סגולית להתפלל אצל מקום מנוחת ישני עפר, קדושים אשר בארץ המה, וכמו שכתב אחד מהראשונים, הלוא הוא רבינו נסים, בדרשות הר"ן (הדרוש השמיני) וזה לשונו: "ולא בחייהם בלבד, כי גם אחרי מותם, מקומות קברותיהן ראוין להמצא השפע שם בצד מן הצדדים. כי עצמותיהם אשר כבר היו כלים [בחייהם] לחול עליהם השפע האלקי, עדיין נשאר בהם מן המעלה והכבוד שיספיק לכיוצא בזה [היינו, שבכוחם להשפיע לאחרים גם לאחר הסתלקותם במקומות קבריהם]. ומפני זה אמרו רבותינו ז"ל (סוטה לד ב) שראוי להשתטח על קברי הצדיקים ולהתפלל שם, כי התפלה במקום ההוא תהיה רצויה יותר, להמצא שם גופות אשר חל עליהם כבר השפע האלהי, עכ"ל.

אך לצד זה יש חשיבות מיוחדת לתפילות בהר ציון, בהיותו קרוב למקום המקדש, אשר עליו כתבו בפרקי דרבי אליעזר (פ"ה): "שכל המתפלל במקום הזה בירושלים כאלו התפלל לפני כסא הכבוד, ששער השמים שם הוא, ופתח פתוח לשמוע תפילה, שנאמר 'וזה שער השמים'".

ובכן ברצוני לציין כמה פרטים, בלתי ידועים לדורנו זה, לחזק את האמת הבהירה והברורה הזאת, כי מקום קבורת דוד המלך ע"ה הוא כפי המקובל בהר ציון, ומקומו המדויק הוא בחדר לפניו מחזר כאשר ידוע לכל מי שזכה לבוא לשם.

וחלילה לומר שמפני הספק על המקום המדויק יש והדירו רגליהם מלבוא לשם, אלא מפני סיבות צדדיות, שאין בהם מכדי להכניס ספק בלב ההמון על מקום הקבורה המדויק.

המשך מעמוד א'

והוא מוסיף שם דברים כדברונות, שמי שלא מוכן לגשת לתשובה באופן כזה הרי זו גאווה: "וזה בחינת גסות ורום לבב, כי מחמת הגאות שבלבבו אינו רוצה לעבוד את ה' יתברך כי אם כשיזכה לעבוד את ה' יתברך בעבודה גבוהה מאד, ובאמת אף על פי שבוודאי ראוי להאדם לעבוד את ה' יתברך בכל מיני עבודות ולסלק עצמו מהעולם הזה לגמרי, אף על פי כן יקר בעיני ה' יתברך כל תנועה ותנועה שעושין בשבילו יתברך, על כן כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה ואם אין אתה זוכה להתגבר לעשות כראוי לך על כל פנים עשה מה שתוכל".

ביום החמישים של תשובה, עלינו להתחדש בקבלת התורה, קבלת עול לתשובה, לרצות להתחדש לגמרי, אבל יחד עם זאת עלינו לקבל עול שנעמול להוסיף אפילו פסיעה קטנה בדרך

והטעם שבשנים מסויימות לא הגיעו המונים לציון דוד המלך, כי מי שהכיר את המקום ידע היטב, שהחדר שמקובל בוודאות כמקום קבורתו של דוד היה סגור ונעול על מסגר ובריח בפני יהודים להיכנס שם, ולא זו בלבד, אלא גם עמד שם גוי ערל בעל פנים חמורות לגרש כל יהודי המתקרב גם לחדר הקודם לחדר של הציון ממש, ולא פעם היתה פגיעה בנפש הבאים לשם. ובמיוחד גזרו איסור על הקריאה מתוך ספר התהלים וכדו' בכל שטח ההר, וכשראו אחד קורא מתוך הכתב, גרשוהו בחרי אף.

ובפשטות, עובדא זו ריחקה את הציבור מלבוא לשם, וכלל לא משום ספק על מקום הציון, כי הכל ידעו מקומו והכל ידעו גם שהערבים מונעים מלגשת לשם. ויש על זה עדות קדומה בספר 'מסעות ירושלים' להגה"ק ממונקאטש ז"ע.

ושמעתי מאבי ע"ה כמה וכמה פעמים, שהיה בקי בשפה הערבית, ובעיניו ראה על משקוף ותקרת החדר הפנימי [לשם אסרו הערבים להיכנס] שהיתה חקוקה התיבה 'דוד' בשפה הערבית "דאוד", בדיו עתיק, שנראה שעברו עליו שנים רבות מאד. ובדרך כלל משתמשים עם עדות הערבים התושבים הקדמונים כהוכחה ברורה למקומות הקדושים, כפי שסומכים על תושבי המקום הנכרים בהרבה מקברי צדיקים.

וכן ידוע שהאר"י הק' אישר שזה מקום קבורת מלכי בית דוד, כמובא מהמהר"ם האגיז בספר 'אלה מסעי', וכן ידוע מעוד הרבה קדמונים ראשונים ואחרונים שעלו לשפוך שיח באתרא קדישא הדין, וכן ממעשי-רב של גדולי רבני וצדיקי ירושלים, וכן מזקני תלמידי חכמים ועובדי ה' שבירושלים, שהיו משתטחים על הציון בהר ציון, באין פוצה פה ומצפף.

וזאת מלבד ההוכחה הנ"ל שהגויים חקקו על פתח החדר של מקום הקבורה את שמו של דוד מלכא משיחא בשפתם, בבחינת 'מלאך רע יענה אמן'.

הרחמן הוא ישלח לנו בקרוב את שני המושיעים בהר ציון, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, והיתה לה' המלוכה.

התשובה, שלא נתפעל ממה שאנו רחוקים לגמרי משלמות ולא נסוג אחר מן העבר, אלא נסכים ונעמוד נחושים לסבול הכל עבור תוספת חוט השערה של קיום התורה מעתה, ושפלות זו היא המביאה את האשכנז את דכא' להיות ה' עמנו אתנו ואצלנו לסייענו לתשובה שלימה.

אולי מפני כך קוראים מגילת רות ביום קדוש זה, ללמדנו את דרך קבלת העול לתשובה של צדקת זו, וכפי שהאריך רבי נתן (שם, שלוח הקן ה"ז), וכתוב בתוך דבריו: "רות הצדקת בודא היתה זאת במחשבתה, כי בודא קיבלה על עצמה להתגיר ולא ח"ו שום עבירה קלה, אך אף על פי כן השיבה בתמימות צדקתה ואמרה 'באשר תמותי אמות' שאפילו אם יתגבר הבעל דבר ויביאני ח"ו למה שיוכל להכשיל את האדם, אף על פי כן אני מקבל עלי קדושת ישראל באמת, ויעבור עלי מה".

נקבל עלינו עול תורה ותשובה ברצונות וכיסופים לגבוה ביותר, אך גם בקבלת עול והסכמה להיאבק על כל חוט השערה שנוכל להוסיף בו, וה' יגמור בעדנו.

רבי חיים,

רב בעיר ברסלב

רבי חיים היה בנו של הרה"ק רבי צבי אריה שהיה רב בעיר ברסלב, בן הרה"ק רבי אהרן רב דעיר ברסלב (תלמיד רבי"ל) ותלמיד הרה"ק רבי שמואל אייזיק זצ"ל (תלמיד רבי"ל).

אחרי פטירת רבי אהרן מילא בנו רבי צבי אריה מקומו לשמש ברבנות בעיר ברסלב משנת תר"ה עד שנת תרכ"ח, והניח אחריו ב' בנים: א' הרה"צ ר' חיים, ואחד הרה"ק רבי נחמן אבד"ק טשעהרין בעהמח"ס פרפראות לחכמה ושאר ספרים. וכשנפטר רבי צבי אריה נתמנה בנו הגדול רבי חיים להיות רב ואב"ד בהעיר.

זכו השני אחים אהובים הרה"ק ר' חיים מברסלב והרה"ק ר' נחמן מטשעהרין לקבל פני מוהרנ"ת, כי אביהם רבי צבי אריה עם כי היה מתלמידי הרה"ק רבי שמואל אייזיק, אעפ"כ היה שולחם אל מוהרנ"ת ז"ל לקבל את דבר ה' (שיש"ק ח"ג ש"א).

בר אבהן

כידוע הייתה משפחתם מגדולי היחס, שהיו י"ד דורות למעלה רבנים משמשים בערי ישראל ברבנות (שיש"ק ח"ג סי' שמ"א), וכמוזכר גם בקונטרס היחסין של הרה"ק מטשעהרין בצוואתו.

תלמיד חכם וחסיד

הרב מטשעהרין היה משבח את אחיו רבי חיים ואמר: ללמוד אני יודע, אבל אחי יש לי לחסיד. 'לערנען קען איך, אבער א ברודער האב איך פאר א חסיד', בהתכוונו על רבי חיים רב בעיר ברסלב (שיש"ק), וזאת על אף שהרב מטשעהרין היה מפורסם בבקיאות גדול בחסידות ועסק הרבה בספרי רבי"ל עד להפליא וכן בשאר ספרי חסידות, וחיבר את ספריו הנפלאים לשון חסידים ודרך חסידים.

וכן דיבר פעם הרב ואמר: מקנא אני באחי ר' חיים שעלה בגורלו להיות רב בעיר ברסלב [כי שם דרו הרבה חסידים ותלמידי מוהרנ"ת ז"ל שהיו עובדי ה' מפורסמים], ואמר בכיסופין "אחי רב בברסלב ואני רב בטשעהרין" (שיש"ק).

ר' חיים גראניבער

מאומאן

גראניב הוא כפר ליד אומאן, ומשם מוצאו של ר' חיים.

מוזכר בעלים לתרופה בסוף ימיו של מוהרנ"ת בשנת תר"ה, שנתקרב לדרכי רבי"ל ז"ל: "ערב ר"ח כסלו תר"ה ברסלב, שלחתי עוד מכתב לר' חיים גראניבער ממש, שהוא מאנ"ט, והיה לי תשובה ממנו ביום ו' ערב ש"ק העבר" (סי' תע"ז).